עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ג מהל' שחיטה הל"ח ועיין בכ"מ סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן לג סעיף ו ז ח:

יח ב מיי' הל' שם טוש"ע שם סעי' ו:

יט ג ד ה טוש"ע יו"ד סימן כב סעיף א:

כ ו ז מיי' שם פ"א הל' יא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כא סעי' ב:

כא ח מיי' פט"ו מהל' כלים הל"ב:

מסורת הש"ס

[לעיל יט.] לקמן מג. [לקמן נ:] צ"ל פסוקה [לעיל ס.] בכורות יז.

נשחטיה והדר נבדקיה *דלמא במקום נקב קשחיט, נבדקיה והדר נשחטיה האמר רבה *וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים אמר ליה רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה, והדר לפכוה לושט ולבדקיה, אמר רבא *חכים יוסף ברי בטרפות כר' יוחנן אלמא אחד דקאמר או האי או האי: ר' יהודה אומר עד שישחוט: אמר רב חסדא לא א"ר יהודה אלא בעוף הואיל וצולהו כולו כאחד אבל בהמה כיון דמנתחה אבר אבר לא צריך, למימרא דטעמא דרבי יהודה משום דם הוא והתנן רבי יהודה אומר עד שישחוט את הוורידין אימא עד שינקב את הוורידין ומאי עד שישחוט עד שינקוב בשעת שחיטה תא שמע וורידין בשחיטה דברי ר' יהודה אימא וורידין צריך לנקבן בשעת שחיטה דברי רבי יהודה תא שמע אמרו לו לרבי יהודה מאחר שלא הוזכרו וורידין אלא להוציא מהן דם מה לי בשחיטה מה לי שלא בשחיטה מכלל דרבי יהודה סבר בשחיטה הכי קאמרי (א) ליה מה לי לנקבן בשעת שחיטה מה לי לנקבן שלא בשעת שחיטה והוא סבר בשעת שחיטה אתי דם, דחיים, שלא בשעת שחיטה לא אתי דם, דקריר. בעי ר' ירמיה וורידין לרבי יהודה ששהה בהן ודרס בהן מהו א"ל ההוא סבא הכי אמר רבי אלעזר ואמרי לה אמר ליה ההוא סבא לרבי אלעזר הכי אמר רבי יוחנן מנקבן בקוץ והן כשרין. תניא כוותיה דרב חסדא שחט שני חצאי סימנין בעוף פסול ואין צריך לומר בבהמה רבי יהודה אומר בעוף עד שישחוט את הוושט ואת הוורידין: חצי אחד בעוף וכו': אתמר רב אמר מחצה על מחצה כרוב רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב: רב אמר מחצה על מחצה כרוב הכי אמר ליה רחמנא למשה לא תשייר רובא רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב הכי אמר ליה רחמנא למשה שחוט רובא (סימן חצי קטינא גרגרת פגימה) תנן *חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה (ב) ואי אמרת מחצה על מחצה כרוב אמאי פסול הא עבד ליה רוב? מדרבנן, דלמא לא אתי למעבד פלגא, א"ר קטינא ת"ש *חלקו לשנים והן שוין, שנידם טמאין לפי שאי אפשר לצמצם *הא אפשר לצמצם טהורין, אמאי טהורין זיל הכא איכא רובא זיל הכא איכא רובא אמר רב פפא תרי רובי בחד מנא ליכא ת"ש שחט חצי גרגרת ושהה בה כדי

והדר ניבדקיה. למעלה מבית השחיטה ולמטה: אין לו בדיקה מבחוץ. לפי שהוא טריפה בנקב משהו ואינו ניכר וטיפת דם נכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניכר אבל קרום הפנימי לבן הוא וטיפת דם ניכרת בו אבל החיצון אדום: ונבדקיה לקנה. שהקנה נבדק מבחוץ לפי שאינו נטרף אלא ברוב והדר נשחטיה לקנה והשחיטה כשרה בסימן אחד ואח"כ יפשטו הוושט כולו ויעקרוהו מן הלחי ויהפכוהו ויבדקוהו: חכים יוסף ברי בטרפות כרבי יוחנן. דאמרינן בפרק גיד הנשה (לקמן דף צה:) דשדר ליה שמואל תליסר גמלי ספיקי דטריפתא למיבדקיה בגווייהו לישנא אחרינא כרבי יוחנן בכל מילי: הואיל וצולהו שלם כאחד. לפיכך צריך להוציא את כל דמו: עד שישחוט. ואי ליתנהו בשחיטה אלא משום הוצאת הדם בנקיבה בעלמא סגי: בשעת שחיטה. שהדם חם וזולג: מאחר שלא הוזכרו וורידין. כלומר אין חיות תלויה בהן ואין צריך להזכירן אלא משום דם למה אתה מצריכו שחיטה: דרס בהן מהו. שחיטה ממש בעי ר' יהודה או לא רבי ירמיה לא שמיע ליה הא דרב חסדא: מחצה על מחצה. קס"ד לענין שחיטה קאמר כלומר סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט האי כאילו רובו שחוט וכשר: רחמנא למשה. כשמסר למשה הלכות שחיטה על פה לא תשייר רובא והא דאמר א] שנצטווה משה לשחוט רוב היינו מחצה על מחצה דכיון דלא אישתייר רובא רוב שחוט קרי ליה: מדרבנן. אבל מדאורייתא כשר ונפקא מינה דלא מטמאה בנבלה: חלקו לשנים. תנור שנטמא אין לו טהרה אלא נתיצה כדכתיב יותץ ואם נשתייר רובו שלם לאו נתיצה היא: שאי אפשר לצמצם. שיהו מכוונים אלא ודאי בחד מינייהו איכא רובא ולא ידעינן בהי מינייהו הלכך לא סלקא טומאה מינייהו: תרי רובי ליכא למימר בחד מנא. דאי האי רובא, האי מיעוטא, אבל לענין שחיטה לא הוזכר רוב אלא בחתיכה וכי קרינא פלגא רוב חתוך ליכא דמכחיש ליה, דהאי פלגא דקאי לא מיקרי רוב שלם:

משום ספק דרוסה ואתי שפיר דקאמר וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים והיינו משום דאין אדמומית הדרוסה ניכרת בעור הוושט החיצון האדום אבל ב] בנקובה יש לוושט בדיקה אף מבחוץ וכן משמע באלו טרפות (לקמן דף מג.) דקאמר רבה וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים ומאי נפקא מינה לספק דרוסה ולא קאמר לספק נקוב ועוד אמרינן (שם) שני עורות יש לו לוושט ניקב זה בלא זה כשר וכשניקב הפנימי היכי ידעינן אי ניקב חיצון אי לאו כיון דאין לו בדיקה מבחוץ אפילו לענין נקב ודוחק לומר כגון שניקב הפנימי מחמת חולי ובחיצון אין ניכר שום חולי והר"ר אלחנן הקשה אי וושט יש לו בדיקה מבחוץ אם כן מאי פריך *ור"מ היכי אכל בשרא דלמא במקום נקב שחט ונימא דהוה אכיל ע"י בדיקה ונראה לי שיש שום חולי שיאדים כמו דרוסה ואין לו בדיקה מבחוץ אי נמי הכי פירושו וכי תימא דלא הוה אכל בלא בדיקה פסח וקדשים מאי איכא למימר דאי אפשר ג] להפריד העור ולבדוק דאין מום גדול מזה: **רב** אמר מחצה על מחצה כרוב. ובפרק אלו טריפות (לקמן דף מד:) גבי *(פסק את) הגרגרת דאתא לקמיה דרב ובדקה ברוב עוביה מחצה נמי קרי ליה רוב ובמסקנא דאמר דכ"ע מחצה על מחצה אינו כרוב ניחא טפי: **לפי** שאי אפשר לצמצם. אפילו לר' יוסי הגלילי דאמר בפרק שני דבכורות (דף יז.) אפשר לצמצם מודה הוא בכלי חרס כדקאמר התם הואיל ואית בו גומות ויש להוכיח מכאן דהלכה דבידי אדם אפשר לצמצם מדאפליגו אמוראי ד] במחצה על מחצה ובפ"ק דעירובין (דף טו:) בפרוץ כעומד ואם אי אפשר לצמצם היכי שריא מספק ה] ואפילו למאן דאסר לא אסר אלא משום דהכי אגמריה למשה שחוט רובא גדור רובא ומיהו בידי שמים נראה דהלכה דאי אפשר לצמצם דאמר בפ' ד' אחין (יבמות דף כח.) לר' יוחנן דאמר אחיות איני יודע מי שנאן ונימא [כו'] ר"י הגלילי היא לא סתם תנא כר' יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם ובפרק הזורק בגיטין (דף עח.) דפריך והא אי אפשר לצמצם גבי מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת דמפרש דאתו תרוייהו בהדי הדדי בארבע אמות התם נמי הוי כבידי שמים דמסתמא לא כוונו לבא בבת אחת וא"ת בריש עירובין (דף ה:) גבי לחי ו] המושך מדפנו של מבוי דקאמר רב אשי אפילו תימא במבוי שמונה מה נפשך אי עומד נפיש ניתר בעומד מרובה ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת דשוו תרוייהו כי הדדי הוה ליה ספק דבריהם וכל ספק דבריהם להקל משמע דאי אפשר לצמצם ולברר הדבר וי"ל דלעולם אפשר לברר ולמדוד בצמצום ע"י טורח אבל לא הטריחוהו חכמים למדוד שם מספק כיון דבין עומד נפיש ובין פרוץ נפיש ליכא חשש איסור אא"כ הוא שוה ומילתא דלא שכיחא הוא ואין להקשות על רב אשי דאפילו כי שוו כי הדדי לסתרי דקי"ל פרוץ כעומד מותר דרב אשי קאי אדרב הונא בריה דרב יהושע דאמר התם לא אמרו אלא במבוי שמונה אבל במבוי ז' ניתר בעומד מרובה על הפרוץ כו' והיא סבר התם דפרוץ כעומד אסור והר"ר שמעון היה מפרש דאמוראי דהכא ודפרוץ כעומד כולו סברי כרבנן דאי אפשר לצמצם אפילו בידי אדם ופליגי כשדומה לנו דהוי מחצה על מחצה ומאן דשרי משום דאימא דשחט רובא ואפילו הן שוין רחמנא אמר לא תשייר רובא ומאן דאסר משום דאימא נשאר רובא קיים ואפילו הן שוין רחמנא אמר שחוט רובא וכן גבי פרוץ כעומד והשתא ניחא טפי ההיא דספק דבריהם להקל דאי אפשר לכוין אבל קשה דמשמע דבספק דאורייתא הוי אסור משום חששא שמא הן שוין אע"ג דאי עומד נפיש או פרוץ נפיש הוה שרי והכא שריא אפילו באיסור דאורייתא כשהיתר מצוי יותר מן האיסור וכן גבי פרוץ כעומד ואם כן בההיא דלחי אפילו הוי ספיקא דאורייתא תשתרי ונראה לי דאיכא התם למיחש שמא י' אמות איכא מצומצמות ואפילו פרוץ מרובה לא יהא נידון משום לחי והכי דווקא בספק דבריהם יש להקל *אבל קשה לפירושו דהיכי דייקא בפ"ב דבכורות (דף יז:) מההוא דנמצא מכוון בין שתי עיירות דבידי אדם *אפשר לצמצם התם נמי אע"ג דאי אפשר לצמצם ולכוין מכל מקום מודים רבנן דמביאין שתי עגלות משום דלכל אחת מביא עגלה ממה נפשך שמא היא קרובה ואפילו הן מצומצמות הקרובה אמר רחמנא ואפילו קרובות ולפירוש קמא אתי שפיר דלעולם אי אפשר לצמצם ולהיות שיהיו שוין אלא אחת מהן קרובה יותר ויוצאין בשל תנאי ויש לומר דלפי' הר"ר שמעון נמי יוצאים בשל תנאי ממה נפשך דאם קרובה היא יוצאה בה ואם רחוקה היא תביא בשביל חבירתה מאי אמרת שמא מצומצמות הן זה אינו מצוי ואין להאריך כאן יותר ובעירובין (דף ה: ד"ה וספק) אפרש בע"ה יותר. [ויותר מבואר בסוכה טו: תד"ה פרוץ כו' ותוספות בכורות יז: ד"ה אפשר]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי קאמרי ליה : (ב) שם ואי אמרת :

שיטה מקובצת

א] הוא דאמר רבי שנצטוה משה : ב] אבל בקניא יש לחוש : ג] דאי אפשר להפשיט העור ולהפריד הסימנים ולבדוק דאין מום גדול מזה : ד] אמוראי הבא במחצה : ה] אפי' שיהא מספק הוא שמא שייר רובא ואפי' כאן דאסר לא אסר אלא משום : ו] גבי לחי חבולם מדפנו של מבוי :

גליון הש"ס

גמ' שאי אפשר לצמצם. טהורין. עיין פ"ב מ"ב דכלים ונ"ע :

רבינו גרשום

התם דאיכא וכו' ומשום הכי אמרינן או ושט או קנה אבל בשחיטה (אחרת) מאי : ת"ש דההוא אווזא דאתא כי מסמסם קעית דמא. כלומר ראשו וגרונו כו': ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים שבפנים לבן הוא : חכים יוסף ברי בטרפות כר' יוחנן . בכל התורה אלמא או האי או האי : הואיל וצולהו כולו ביחד . למימרא טעמיה דר' יהודה משום דם הוא דאמר עד שישחוט את הוורידין והתנן ר' יהודה אומר עד שישחוט מכלל דר' יהודה סבר משום שחיטה ולא משום דם : לא אימא עד שינקוב ומאי עד שישחוט שינקוב בשעת שחיטה וכו': לא אתי [דם] דקריר דר' יהודה משום דם ולא משום שחיטה. תניא כותיה דרב חסדא [ולעולם] בעוף ולא בבהמה ומשום דם: רב אמר מחצה על מחצה. כלומר אם שחט מחצה מיחזי כמאן דשחט רובא דאמר רחמנא למשה דלא תשייר רובא כלומר דאמרינן שנצטווה משה על הושט ועל הקנה דלא תשייר רובא מכלל דאם תשייר מחצה חשוב הוא כרוב וכו' : גזרה דלא אתי למעבד פלגא. חלקו לשנים והן שוין. כלומר תנור שחלקו לשנים שהיה טמא בתחלה והן שוין: טמאין. כלומר א) שנגע בו שרץ דאמרינן ב) בכל אחד ואחד יש לו רוב כלומר דודאי יש לו רוב ומשום הכי טמאה ולא אמרינן מחצה כרוב : אמר רב פפא תרי רובי בחד וכו' ומשום

א) ל"ע דכיון שהיה טמא מתחלה עדיין לא יצא מידי טומאתו כראשונה כיון דנשתייר רובו ואולי דצ"ל ואפילו לא נגע בו שרץ כו' . ב) נראה דצ"ל דאמרינן דבחד מינייהו איכא רובא ולא ידעינן הי מינייהו ולהכי טמאין אבל אם אפשר לצמצם טהורין ולא אמרינן מחצה כרוב.

נושא
שחיטת וורידין
לר' יהודה - לר' חסדא
מסביר דאין צו מצוה
שחיטה אלא כדי להוציא דם
הרוצה הואיל וצולהו שלם
מבנה
△ קושיות על ר' חסדא

*מלות הסוגי' לגודל
שאלת ר' ירמיה מאחר
דהוא לא שמע את
ר' חסדא

נושא
הגדרת מחצה על מחצה
מח' רב ור' כהנא

מבנה
△ קושיות על המ"ד
מחצה על מחצה = רוב